

Ohjauksen merkitys JOPO-toiminnassa

Minna Peurala, JOPO-opettaja

21.3.2017

JOPO-toiminta

Joustavan perusopetuksen (myöhemmin JOPO) tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä (Perusopetusasetus 9 a §). Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on antaa valmiudet selviytyä opiskelussa jatkossakin. Yleisenä tavoitteena on myös, että nuoren elämänhallintataidot sekä itsetunto ja oma-aloitteisuus kasvavat. Opetus toteutetaan perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, mutta joustavassa perusopetuksessa korostuvat yhteistoiminnallisuus, erilaisten oppimisympäristöjen käyttö (leirikoulut, opinto- ja työpaikkakäynnit tms.) ja työssäoppiminen. Oppilaan perheen kanssa tehtävällä työllä on keskeinen asema oppilaan kokonaistilanteen arvioinnissa ja koulutyön sujumisessa.

JOPO-toiminnassa jokaisen oppilaan vahvuudet on hyvä kartoittaa heti opiskelun alkaessa ja näitä vahvuuksia pyritään hyödyntämään opiskelussa yksilöllisesti. Kun nuori harjoittelee huomaamaan omat onnistumisensa, kokemukset muuttavat häntä pysyvästi vahvemmaksi ja toipumiskykyisemmäksi. Positiivisen pedagogiikan puolestapuhujan, Kaisa Vuorisen (2017) mukaan kasvatuksen ja koulun tehtävä on opettaa taitoja, jotka palvelevat yksilöä, yhteisöä ja yhteiskuntaa - hyvä koulu on paikka, jossa on tilaa akateemisen sekä taito- ja taideaineiden osaamisen lisäksi luonteen kasvamiselle. Kognitiiviset taidot eivät kehity tyhjiössä, vaan ne ovat vahvasti yhteydessä luonteeseen ja sen kasvuun. Onkin tärkeää saada nuoresta esiin tämän kyvyt ja tukea niiden kehittymistä hyvällä ohjauksella.

OPH:n (2010) ohjeistuksen mukaan joustavan perusopetuksen toiminnassa tulisi kirjallisesti sopia opettajien ja ohjauksesta vastaavien henkilöiden työnjaosta ja vastuista. Ohjauksen sanotaan olevan yhteistoimintaa, jossa tuetaan ja edistetään ohjattavien oppimis-, työ-, kasvu- tai elämänvalinnan prosesseja siten, että heidän toimijuutensa vahvistuu (Vehviläinen 2014, 12). JOPO-toiminnassa yhteistyötä tekevät JOPO-opettajan ja oppilaan lisäksi keskeisesti muun muassa JOPO-ohjaaja, oppilaanohjaaja, oppilaan huoltajat, työelämä, opiskeluhuolto ja kaupungin nuorisotoimi. Jokaisella on oma rooli oppilaan ohjauksessa.

Ohjaus JOPOssa

Lerkkasen kolmen kukkulan ohjausmallin mukaan ohjauksen toiminta-alueet ovat 1) oppimiseen ja opiskeluun liittyvä ohjaus, 2) uravalintaan liittyvä ohjaus sekä 3) persoonallisuuden kasvun ja kehityksen tukeminen. JOPO-toiminnassa nämä alueet korostuvat ja näkyvät jatkuvasti.

Käytännössä oppimiseen ja opiskeluun liittyvää ohjausta antaa eniten JOPO-opettaja sekä -ohjaaja, sillä pienessä ryhmässä ohjaus voidaan niveltää luokkatilanteisiin luontevasti. JOPO-opettaja pitää niin yksilö-, pari kuin ryhmämuotoisia ohjauskeskusteluja, joissa aiheena ovat mm. koulumotivaation ylläpitäminen, arkielämän rytmi, valintojen merkitys, vahvuuksien tunnistaminen ja jatko-opintojen tärkeys.

Myös kasvun ja kehityksen ohjaus voidaan integroida luokkatilanteisiin tai muuhun oppimisympäristöön. JOPO-opettaja ja -ohjaaja ovat siis kunkin nuoren koulupolussa hyvin vahvasti mukana ohjaten, tukien ja neuvoen. Oppilaanohjaaja vastaa yleensä eniten uraohjaukseen liittyvästä ohjauksesta: hän pitää JOPO-oppilaiden opotunnit ja yksilökeskustelut sekä tekee oppilaiden kanssa jatko-opintohaut. Lisäksi oppilaanohjaaja toimii ohjauksen asiantuntijana ja antaa konsultoivaa tukea JOPO-opettajalle. JOPO-opettaja voi myös pitää osan opotunneista itse, sillä se kytkeytyy hyvin oleellisesti JOPO-toimintaan kokonaisuudessaan, ja JOPO-opettaja tuntee oppilaansa hyvin. Opinto-ohjauksessa korostuvat etenkin itsetuntemuksen ja minäpystyvyyden vahvistaminen.

JOPO-opetuksen toteuttamiseen kuuluu myös tiivis yhteistyö huoltajien, oppilashuollon ja työelämän kanssa, ja tarpeen mukaan myös muiden tahojen kanssa. Yhteistyö oppilashuollon kanssa on yksilötasolla oppilaan tarpeen mukaisesti koulun oppilashuoltokäytäntöjä noudattaen. Oppilashuolto käynnistyy jo oppilasvalinnan vaiheessa, jolloin oppilashuoltoryhmä perehtyy oppilaaseen, hänen kouluhistoriaansa ja tilanteeseensa. Oppilailla voi olla myös koulun ulkopuolisia tuki- tai kuntoutustahoja, joiden kanssa tehdään yhteistyötä tarpeen ja sopimusten mukaisesti. Työpaikoilla ohjauksesta vastaa työpaikkaohjaaja, joka toimii oppilaan opastajana ja tukena sekä arvioi työpaikkajakson onnistumisen. Työpaikkojen kanssa tehdään sopimukset. JOPO-opettaja seuraa opiskelun toimivuutta pitämällä oppilaan kanssa yhteyttä työpaikkajakson ajan puhelimitse sekä käymällä tarvittaessa oppilaan työpaikalla. Työelämäyhteistyön merkitys tulee kasvamaan vuosien saatossa.

JOPOn merkityksellisyys

JOPO-toiminta saattaa olla vielä suhteellisen uutta joissain oppilaitoksissa, eikä toiminta ole vielä täysin vakiintunutta, joten työnjako ja roolit voivat hakea vielä paikkaansa. Kokemuksina aikaisemmilta vuosilta voidaan todeta muun muassa, että JOPO-toimintamalli on lisännyt oppilaiden opiskelumotivaatiota ja tavoitteellisuutta. Päätötodistus on saatu ja jatko-opintojen suunnittelu on edistynyt. Työpaikkaopiskelu on yleensä sujunut hyvin ja se ollut tärkeä oppimiseen liittyvä muoto. Myös yleinen elämänhallinnan vahvistuminen ja sosiaalisten taitojen parantuminen ovat osaltaan lisänneet kykyä vastaanottaa elämän haasteita. Voidaankin todeta, että ohjauksella on JOPO-toiminnassa erittäin suuri merkitys nuoren kasvun ja kehityksen sekä jatko-opintojen kannalta.

LÄHTEET

Lerkkanen, J. Ohjauskäsite-luento JAMK. 16.5.2016.

OPH: Joustava perusopetus: taustaa ja perusteita. 2010.

http://www.oph.fi/download/127069_Jopo_taista_ja_perusteet_9_9_2010.pdf. Luettu 15.2.2017.

OPH. Kehittämishanke: Joustava perusopetus. 2006.

http://www.oph.fi/kehittamishankkeet/joustava_perusopetus. Luettu 15.2.2017.

Perusopetusasetus. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852#L1P9a>. Luettu 15.2.2017.

Numminen, U. & Ouakrim-Soivio, N. Joustava perusopetus. JOPO®-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2009:26.

Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas. Tallinna: Gaudeamus.

Vuorinen, K. 2017. Positiivinen pedagogiikka. <http://kaisavuorinen.com/projektit/positiivinen-pedagogiikka/>. Luettu 15.2.2017.